

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

ЯКОВІУК ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ

доктор юридичних наук, професор, завідувач сектору НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, завідувач кафедри права Європейського Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЄФРЕМОВА КАТЕРИНА ВІКТОРІВНА

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

НОВІКОВ ЄВГЕН АНДРІЙОВИЧ

кандидат юридичних наук, науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

УДК 341.7

DOI 10.37772/2518-1718-2022-2(38)-2

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА І РОЛЬ КОЛЕКТИВНОГО ЗАХОДУ У ПОСТВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

Хоча результат російсько-української війни невизначений, необхідно почати думати про майбутню відбудову України. У статті досліджені питання, що стосуються комплексу проблем, пов'язаних з післявоєнним відновленням України і участю в ньому колективного Заходу, під яким розуміють сукупність країн (США, держави-члени ЄС, Канада, скандинавські країни), що беруть участь у євроатлантичній інтеграції. У статті ми спираємося на аналіз попереднього досвіду післявоєнної відбудови Західної Європи (наприклад, план Маршалла після Другої світової війни). Нами викладено ключові принципи міжнародного співробітництва з реконструкції української економіки і держави в цілому, а також роль окремих суб'єктів міжнародного права у цьому процесі. Обговорюється питання про те, наскільки іноземна підтримка має надаватися у вигляді пільгових кредитів (кредити з нижчою відсотковою ставкою, ніж ринкова) або грантів (фінансові трансферти без очікування повернення).

Обґрунтовується висновок про те, що гранти мають становити велику частку потоків закордонної допомоги у повоєнній реконструкції України. Важливим кроком у поствоєнному відновленні України має стати списання зарубіжними фінансовими установами, насамперед МВФ та ВБ, зовнішнього боргу або принаймні його частини як важливої та необхідної ознаки справжньої солідарності міжнародної спільноти. Наголошується на особливій ролі США і Європейського Союзу у повоєнній відбудові України, зокрема в питанні списання зовнішнього боргу України. Стаття покликана залучити загал зарубіжних і вітчизняних правників до дискусії з більш широкого кола питань, яка охопить подальший і детальніший аналіз того, як найкраще відновити Україну після завершення війни.

Ключові слова: економічна безпека, економічне відновлення, ЄС, колективний Захід, план Маршала, трастовий фонд, Україна

Постановка проблеми. 24 лютого 2022 р. Росія розпочала війну проти України. Такої інтенсивності руйнувань і кризи біженців Європа не знала з часів Другої світової війни. Генеральна Асамблея ООН, Європейський Союз, Рада Європи і більшість країн світу засудили агресію Росії. Україна сьогодні отримує фінансову, військову і технічну допомогу від колективного Заходу. Завдяки героїчному опору збройних сил України Москва не досягла стратегічних цілей і зазнає дедалі більших втрат. Хоча війна не завершена, існує впевненість, що Україна відновить контроль над ново-захопленими, так і раніше окупованими територіями на Сході. Це дає підстави обговорювати дизайн майбутньої допомоги міжнародних фінансових інституцій і окремих держав в відбудові України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідея розробки європейського плану реконструкції України («план Маршала для України») вперше почала обговорюватися після Революції гідності. Однак через відсутність підтримки з боку Європейської комісії ця ідея не отримала практичного втілення. Крім того, цільова спрямованість цієї ідеї зазнавала постійних змін протягом 2014-2021 років. Як наслідок, вона не стала предметом і серйозних наукових досліджень. Ситуація змінилася після того, як Росія розв'язала війну проти України і особливо після того, як стало зрозуміло, що Росії не вдасться досягнути поставленої мети, а отже Україна має не тільки шанс повернутися до стану на момент до 24 лютого 2022 р., але й мати серйозні підстави повернути собі контроль над окупованою частиною Донецької і Луганської області. Це, в свою чергу, обумовило інтерес керівництва США, ЄС і його держав-членів, а також політичного керівництва України до розробки і наступної реалізації «Нового європейського плану для України». Однак, на сьогодні як в Україні, так і за її межами з цієї проблеми превалюють публікації політологічного спрямування, що обумовлює актуальність і практичну значущість розробки проблеми.

Мета статті – розкрити зміст, основні напрями участі міжнародних фінансових інституцій і окремих держав у відбудові України після завершення війни.

Виклад основного матеріалу. Ефективна фінансова та економічна підтримка колективного Заходу – це потужний елемент зміцнення економічного суверенітету України. А. Максютя зазначає, що Україна після Революції Гідності отримала значні суми позик і кредитів від міжнародних фінансових установ¹, макрофінансової допомоги та програм бюджетної підтримки від Європейського Союзу², гарантії роз-

¹ Світовий банк надав 8,4 млрд доларів, МВФ – 17 млрд доларів.

² ЄС надав 17 млрд євро грантів і позик як на основі повернення, так і на безповоротній основі.

міщення на міжнародному ринку цінних активів українських державних цінних паперів від США, гранти технічної допомоги від окремих урядів та приватних фондів для підтримки інституційних реформ тощо. Вказані заходи були передбачені в щорічних меморандумах про економічну та фінансову політику між Україною та МВФ і потім розбиті на окремі складові за підтримки інших донорів чи партнерів [3]. Вказана допомога сприяла досягненню макроекономічної стабільності, зниженню державного боргу, відновленню зростання та конкурентоспроможності української економіки, однак не вирішила усі глибини проблеми реформування, зокрема не вдалося досягнути стійкого і всеосяжного зростання та не дозволило рівню доходів в Україні наздогнати рівні доходів, що мають місце в інших країнах регіону [7; 8].

Напередодні війни, 16 лютого 2022 р., президент Європейської ради Ш. Мішелем під час свого виступу перед Європейським парламентом висловив ідею проведення конференції донорів на підтримку України і для розрядки напруженості в Східній Європі. Вказана ідея була підтримана президентом України В. Зеленським. Однак, кривава війна, яку розв'язала Російська Федерація з метою знищення України як держави, докорінно змінила ситуацію.

Від початку війни США, Європейський Союз і низка інших країн надає Україні не лише воєнну, але й фінансову (зокрема, гранти і довгострокові позики на вигідних умовах) і економічну допомогу [2], що сприятиме підвищенню макроекономічної стабільності та загальної стійкості України в умовах цілеспрямованої руйнації Росією її економіки, транспорту та інфраструктури³.

Очолювана колишніми прем'єр-міністрами Литви А. Кубілюсом і Г. Кіркіласом група експертів висунула ініціативу розробки «Нового європейського плану для України»⁴ («Європейський Союз

³ За даними українського уряду збитки від падіння виробництва в найближчі роки перевищать \$1 трлн доларів, з яких знищення інфраструктури становить біля \$120 млрд.

⁴ Власне, ця ідея не нова. Вперше вона виникла у 2014–2015 роках на хвилі підтримки Заходом постмайданної України, але так і не була реалізована. У 2017 р. Європейська народна партія, що має найбільшу фракцію у Європарламенті, схвалила резолюцію щодо розробки довгострокового плану підтримки, який почали називати «план Маршалла для України». Однак, Єврокомісар Й. Ган зазначив, що у Європейській комісії ця ідея викликає сумнів, оскільки ЄС і так використовує достатньо інструментів для допомоги Україні. Фактично мала місце інфляція «планів Маршалла», оскільки паралельно пропонувалося поширити вказаний план також на Молдову та Грузію, а також розробити план для Африки. У підсумку розгляд цього плану не було включено у порядок денний Брюссельського саміту Східного партнерства. Відтак ідея проведення на початку 2018 р. конференції донорів «плану Маршалла для України» втратила сенс.

зобов'язаний надавати підтримку українському уряду для його невідкладних потреб і, як тільки російський наступ припиниться, для відбудови демократичної України», розрахованого на 10 років. Ця ідея отримала підтримку і на рівні Європейського Союзу, зокрема єврокомісар з бюджету Й. Хан, який вважає, що Україні знадобиться план відновлення після війни з Росією, подібний до того, який США запропонували Західній Європі після Другої світової війни. Дана ініціатива підтримана міністрами фінансів та керівниками центральних банків G7 [5]. Усвідомлюють необхідність у такому плані і українська влада¹ і бізнесмени².

Європейські політики, громадські діячі і науковці вважають, що Європа сьогодні в змозі зробити для України те, що 75 років назад США зробили для Західної Європи, забезпечивши їй свободу, мир та процвітання внаслідок фінансування післявоєнної відбудови континенту. Для підтримки відбудови України ЄС мав би створити спеціальний довгостроковий фінансовий механізм – Європейський фонд реконструкції України, створений за зразком фонду відновлення після Covid-19 для держав-членів. Однак реалізація цієї ініціативи виглядає більш складною, аніж постачання зброї для боротьби з російським агресором. Тому на саміті 24-25 березня 2022 р. Європейська Рада погодилася створити Трасовий фонд солідарності України. Існує думка (щоправда остаточно рішення не прийняте з цього приводу), що спочатку Фонд має забезпечити функціонування влади та забезпечення оборони України та надання невідкладної допомоги, оскільки негайна підтримка для подолання гуманітарної кризи та припинення агресії залишається головним пріоритетом, ЄС. Однак, ЄС, міжнародним фінансовим інституціям і окремим державам необхідно розпочати роз-

Ідея А. Кубілюса «Новий європейський план для України» була вперше обговорена на засіданні профільного комітету Литовського сейму у грудні 2021 р. 8 березня 2022 р. прем'єр-міністр Великої Британії Б. Джонсон під час переговорів з лідерами країн Вишеградської групи закликав їх розробити «План Маршалла для України». Одним із джерел грошей може бути відчуження та продаж лондонської власності підсанкційних російських олігархів. Очевидно, що в такий спосіб не вдасться зібрати грошей, необхідних для відновлення зруйнованої війною економіки [1; 10]. Нажаль слід зазначити, що робота над змістовним наповненням вказаних планів якщо і починалася, то не була доведена до логічного завершення.

¹ Президент В. Зеленський 5 травня 2022 р. під час роботи міжнародної донорської конференції у Варшаві заявив, що Україні потрібен «стратегічний міжнародний план підтримки», подібний до історичного плану Маршалла для відновлення країни після закінчення війни.

² Власник «Азовсталі» Р. Ахметов в інтерв'ю CNN заявив: «Нам обов'язково знадобиться безпрецедентна міжнародна програма реконструкції, план Маршалла для України».

робку плану післявоєнної відбудови, щоб у довгостроковій перспективі профінансувати масштабні інвестиції в реконструкцію економіки і економічно закріпити Україну на Заході.

Європейський план слід розглядати як інвестицію в цінності Європи, її стабільність та безпеку (в іншому випадку ЄС може отримати постійне джерело нестабільності на своєму східному кордоні), який призведе до швидшого зближення України з Європейським Союзом.

Щоправда автори вказаної ініціативи не дійшли згоди ані щодо розміру щорічного пакету інвестицій і загальної суми³, ані щодо бенефіціарів цього плану і джерел його фінансування (висловлюється думка, що зусилля з відновлення України не можуть взяти на себе лише ЄС (хоча існує думка, що ЄС має взяти на себе ініціативу з відновлення України, тоді як США та ООН відіграватимуть в цьому процесі певну роль [13]) і що, ймовірно, доведеться залучати країни G20, включаючи Росію; також слід зважати на те, що Росія і, можливо, Білорусь, повинні сплатити репарації за шкоду, завдану Україні), ані щодо механізмів його реалізації (гранти в рамках плану Маршалла для Німеччини гранти становили до 90 % загального обсягу наданих ресурсів), гарантії, позики (позики від міжнародних фінансових установ лише збільшать і без того величезний державний борг), дешеві кредити (так, у фонді відновлення ЄС залишається доступними 214 мільярдів євро дешевих кредитів), прямі інвестиції (слід зазначити, що інвестиції у розмірі 4–5 млрд євро на рік, які зараз обговорюються в ЗМІ, не здатні вплинути на суттєве зростання реального ВВП, оскільки дорівнюють звичайному рівню іноземних інвестицій останніх років)). Отже, поки що є лише ідея плану, реалізація якого може стати успіхом або розчаруванням для України та її партнерів.

Не варто чекати, коли в Україні настане мир: до реконструкції її зруйнованої війною економіки, а також репатріації її переміщеного населення слід готуватися вже зараз. Сенс аналогічного плану для Києва полягає в тому, щоб підготувати Україну до більшого процвітання, ніж до війни, і тим самим сприяти виконанню нею економічного критерію набуття членства в Європейському Союзі.

Наріжним каменем успіху України має стати радикальна модернізація країни, зростання ВВП на 7-10% на рік, що за 10 років повинно подвоїти реаль-

³ Вартість реконструкції за різними оцінками може сягати 200–500 млрд євро. Однак з кожним місяцем війни експерти усвідомлюють, що це занижена оцінка. Президент Європейського інвестиційного банку В. Хойер попередив, що реконструкція України потребуватиме величезних інвестицій (суми, які не можна навіть уявити) як з державного бюджету, так і з приватного капіталу з огляду на майбутній пакет економічного стимулювання ЄС для України [3].

ний ВВП країни. Очевидно, що «план Маршалла» для України не відповідатиме нинішній програмі реформ, оскільки остання не продемонструвала реальних кроків для прискорення економічного зростання протягом останніх років (1–2% на рік). Досягнення цієї мети може бути успішно реалізоване за умови послідовного дотримання базових принципів [9]:

- підготовка України до вступу в Європейський Союз. Реалізація цієї вимоги означає необхідність поступового «вплитання» інфраструктури України у спільний ринок ЄС. Якщо синхронізація української та європейської електроенергетики вдалося завершити під час війни 16 березня 2022 р., то відновлення українських залізниць із використанням стандартної колії ЄС – це складне, але надзвичайно потрібне завдання, яке потребує свого вирішення. Не менш значущим є завдання стосовно інституційного оновлення, що гарантує вирішення інвестиційних спорів в рамках правової бази ЄС, а отже сприятиме притоку капіталу. Потребує завершення розпочата раніше реконструкція житла за найвищими стандартами ефективності;

- керувати коштами на реконструкцію має спеціальна інституція. Ця інституція має бути розміщена у Європейському Союзі, а не у МВФ чи СБ. Використання коштів на відбудову України має контролюватися колективним Заходом у найбільш ефективний та прозорий спосіб, щоб принести якомога більше користі народу України. Цей принцип дозволить отримати набагато більше допомоги, ніж принцип «дай гроші та йди»;

- залишити достатній контроль в руках уряду України. При забезпеченні налагодженням системи зворотних зв'язків між керівниками та виконавцями у держорганах;

- стимулювати приплив іноземного капіталу і високих технологій;

- використання грантів, а не позик;

- перепроектування вітчизняної економіки з нульовим викидом вуглецю.

Безумовно, для того, щоб фізично відбувати зруйноване, потрібен мир. Разом з тим, реалізація більшої частини принципів реконструкції не потребує.

Очевидно, що ЄС візьме на себе основну частину цих витрат¹. Хоча тут може постати проблема солідарності: східноєвропейські та центральноєвропейські держави-члени ЄС, як правило, обіцяли Україні

¹ Слід нагадати, що Європейський Союз вже виділив 1,5 мільярда євро на військову підтримку Україні та мобілізував понад 4 мільярди євро макрофінансової, гуманітарної допомоги та підтримки країн ЄС, які приймають біженців з України з початку війни. Економічний та інвестиційний план ЄС для Східного партнерства також передбачає мобілізацію інвестицій на суму до 6,5 млрд євро для прискорення економічного відновлення України.

(принаймні протягом першого місяця війни) набагато більшу підтримку, ніж західноєвропейські держави-члени². Компанії з ЄС (хоча не лише вони) укладатимуть контракти на інфраструктуру, будівництво, транспорт тощо, передаватимуть українцям свої навички та технології.

5 травня 2022 р. у Варшаві за ініціативи Польщі та Швеції було проведено міжнародну донорську конференцію для збору коштів для України. Конференція стала відправною точкою діяльності Трастового фонду солідарності України, метою якого є залучення фінансування для гуманітарної підтримки, короткострокових потреб у ліквідності та реконструкції (під час конференції Україні було обіцяно понад 6 млрд євро).

Для України надзвичайно важливого значення набуває проблема реструктуризації зовнішнього державного боргу, який на сьогодні сягає понад 130 млрд доларів (біля 80% ВВП), причому у 2022 р. необхідно погасити 14 млрд доларів. Значна частина цього боргу припадає на міжнародні фінансові установи. Кредитування України ніколи не було актом альтруїзму. Обслуговування боргу ставало дедалі більшою часткою державних витрат. У цьому зв'язку важливим кроком у поствоєнному відновленні України мало б стати списання зарубіжними фінансовими установами, насамперед МВФ та ВБ, зовнішнього боргу або принаймні його частини як важливої та необхідної ознаки справжньої солідарності міжнародної спільноти. Важливо, щоб таке прощення боргу було здійснено зараз, до кінця війни, перш ніж криза ще більше поглибитися. Це дозволить спрямувати необхідний потік вільних від боргів коштів на боротьбу, виживання та соціальний захист українців замість зосередження обмежених коштів на обслуговування боргу (у 2021 р. обслуговування державного боргу було однією з найбільших частин видатків державного бюджету (8,5 % від загальної суми)). Також було б справедливо, щоб СБ відніс Україну до групи країн країни з «конфліктом середньої інтенсивності», що надасть підстави для пільгового кредитування³.

Надзвичайно важливий крок в цьому напрямі здійснили США. Комітет з фінансових послуг Палати представників Конгресу США ухвалив законопроект про комплексне погашення боргу в Україні⁴,

² Так, Естонія виділила Україні допомогу на суму близько 0,8 % свого національного ВВП, тоді як більшість інших країн (крім Польщі) виділили менше 0,1 % свого національного ВВП.

³ Прогнозовані виплати боргу України МВФ у 2022 р. становлять приблизно 2,3 мільярда доларів і, як очікується, залишаться на цьому рівні принаймні до 2025 р.

⁴ H.R. 7081 (RH) – Ukraine Comprehensive Debt Payment Relief Act of 2022. URL: <https://www.gov->

відповідно до якого представники США у «кожному міжнародному фінансовому інституті» вимагатимуть «негайного призупинення всіх платежів з обслуговування боргу», який Україна має перед такою організацією. У разі прийняття законопроекту США будуть наполягати на «всеосяжному полегшенні боргового тягаря України» у діалозі як з комерційними, так і суверенними кредиторами, включно із Паризьким клубом. Дія закону розрахована на сім років.

Не менш важливого значення набуває проблема скасування торговельних обмежень на український експорт. Насамперед це стосується української сталі. 27 квітня 2022 р. Європейська комісія запропонувала призупинити на рік імпорتنі мита на весь український експорт до країн Європейського Союзу, зокрема передбачає призупинення усіх антидемпінгових та захисних заходів ЄС щодо експорту української сталі. Комісія зазначила, що ЄС раніше ніколи не вживав таких безпрецедентних за своїх масштабів заходів з лібералізації торгівлі: надання Україні нульових тарифів, нульових квот на доступ до ринку ЄС. Ці заходи напряму допоможуть українським виробникам та експортерам. Вони додадуть довіри українській економіці та пошлють сильний сигнал, що ЄС зробить усе можливе, щоб допомогти Україні [4]. Зняття торгових бар'єрів насправді не несе жодних ризиків для ринків ЄС та США. Україна сьогодні не може відновити обсяги експорту, втрачені за роки протекціонізму. Це пов'язано з пошкодженням заводів у Маріуполі; проблемами з блокуванням українських портів та вивезенням продукції залізницею до Європи; проблемами з постачанням вугілля (Україна буде вимушена закупати вугілля у Європі чи завозити його морем через європейські порти). Крім того, українська металургія змушена буде переорієнтуватися з експорту на внутрішній ринок, який потребуватиме продукції для повоєнного відновлення.

4 травня 2022 р. Україна та Велика Британія підписали угоду про скасування торгових мит та квот на рік¹. Це рішення може бути продовжене на новий термін за домовленістю між сторонами. Аналогічне рішення ухвалив Міністерство торгівлі США (призупинено 232 мита на сталь з України) та уряд Канади, який на 12 місяців скасував торговельні мита на весь імпорту із України.

Євросоюз також вживатиме заходів для полегшення сухопутних перевезень товарів, щоб допомогти українській продукції вийти у світ. Так, Комісія info.gov/content/pkg/BILLS-117hr7081rh/pdf/BILLS-117hr7081rh.pdf.

¹ Завдяки цій угоді українські товаровиробники зможуть експортувати більше традиційної продукції на британський ринок: борошно, зерно, молочну продукцію, м'ясо птиці та напівфабрикати, томатну пасту, мед, кукурудзу, пшеницю, соки, гриби, цукор тощо [12].

сія вже розпочала лібералізацію умов для українських водіїв вантажівок, що перевозять товари між Україною та ЄС, а також полегшує транзит та використання інфраструктури ЄС для спрямування українського експорту до третіх країн. Ці заходи додадуть такої необхідної гнучкості та визначеності для українських виробників [4]. Таким чином зняття торгових обмежень проти української продукції зняття торгових обмежень проти української продукції – це важливий крок на шляху європейської інтеграції України.

Доволі важливою, але в той же час складною є проблема використання заморожених міжнародних резервів Росії (орієнтовно на суму близько 300 млрд доларів). Отримати доступ до додаткових коштів також можна шляхом арешту активів російських олігархів, які потрапили під санкції. Керівник європейської дипломатії Ж. Боррель вважає, що ЄС і держави-члени повинні розглянути можливість арешту заморожених російських валютних резервів для покриття витрат на відбудову України після війни. Однак, ця ситуація є безпрецедентною. Марно сподіватися на те, що Москва піде на підписання договору, в якому буде передбачено виплату репарацій. Безумовно, Україна може працювати з окремими державами індивідуально, подаючи скарги у місцеві суди, обґрунтовуючи конфіскацію російських активів та їхню передачу Україні, але в цьому випадку держави мають самостійно визначити спосіб, як юридично оформити таку процедуру, щоб не порушувати власні закони. Нарешті, Україна може отримати доступ до арештованих російських активів через отримання вердикту Міжнародного суду ООН, який визнає Росію винною і призначить компенсацію. Із цим рішенням Україна теоретично зможе претендувати на стягнення такої компенсації з активів і майна РФ, заарештованого в інших юрисдикціях. Стосовно майна та активів російських олігархів, то тут має бути судові рішення по окремим справам. Буде складно довести прямий зв'язок участі олігархів у підготовці та веденні війни РФ в Україні. Отже, слід погодитися з тим, що стягнути російські заморожені резерви швидко буде дуже складно, а тому навряд чи вдасться це зробити, щоб використати ці кошти саме для відбудови України [11, с. 10].

Разом з тим слід усвідомлювати, що очікування від європейського плану «Маршалла» для України не можуть замінити реалізацію національної стратегії реформ. Український уряд повинен не копіювати реформи, які проводять інші країни, а розробити власні реформи, які б підтримувалися українським суспільством та зарубіжними інвесторами і враховували б динаміку та перспективи. Президент В. Зеленський під час роботи міжнародної донорської конференції заявив: «Ми вже готуємо амбітний план від-

будови України після війни, і нам потрібен стратегічний міжнародний план підтримки, який буде сучасною версією історичного плану Маршалла» Такий план «... може стати історичним прикладом взаємодії та партнерства між вільними та демократичними державами світу» [14].

Висновки. Кожна ситуація з наданням іноземної допомоги є унікальною з точки зору рівня руйнувань, передумов для швидкого відновлення, політичних наслідків та ризику відновлення насильства.

Однією з тем у дискусії про повоєнне відновлення України є питання про те, наскільки іноземна підтримка має надаватися у вигляді пільгових кредитів (кредити з нижчою відсотковою ставкою, ніж ринкова) або грантів (фінансові трансферти без очікування повернення). Міжнародні фінансові установи зазвичай керуються парадигмою, за якою позики перевищують гранти ефективності; гранти можуть

зменшити стимули до збільшення податкових надходжень та заохочувати державне споживання замість інвестицій. Крім того, моніторинг грантів зазвичай слабший, оскільки донори не мають прямої фінансової зацікавленості в успіху проекту. Водночас необхідно враховувати ризики та наслідки надмірного боргового та суверенного дефолту. Донори повинні проводити різницю між, з одного боку, чистими фінансовими витратами та ефективністю, а з іншого – результативністю іноземної допомоги стосовно заявлених цілей. Гранти мають становити велику частку потоків закордонної допомоги у повоєнній реконструкції України. Це з тим, що більшість фінансування йтиме на гуманітарну допомогу, а Україна буде обтяжена боргами та низькою здатністю збільшувати внутрішні доходи у короткостроковій та середньостроковій перспективі, враховуючи наслідки війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Britain calls for «Marshall Plan for Ukraine». 10 March 2022. URL: <https://www.archyworldys.com/britain-calls-for-marshall-plan-for-ukraine/>.
2. Commission tables proposal for €1.2 billion emergency macro-financial assistance package for Ukraine, as announced by President von der Leyen. 1 February 2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/it/ip_22_674.
3. Silvia E. EIB-Chef: Wiederaufbau der Ukraine wird unvorstellbare Summen erfordern. 22 April 2022. URL: <https://www.euractiv.de/section/finanzen-und-wirtschaft/news/eib-chef-wiederaufbau-der-ukraine-wird-unvorstellbare-summen-erfordern/>.
4. EU takes steps to suspend all duties on imports from Ukraine. 27 April 2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_2671.
5. Erklärung der G7-Finanzministerinnen und Notenbankgouverneurinnen zu Russlands Angriffskrieg gegen die Ukraine. Washington, D.C., 20 April 2022. URL: https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Downloads/Internationales-Finanzmarkt/G7/2022-04-20-g7-erklaerung-ukraine-de.pdf?__blob=publicationFile&v=8.
6. Maksjuta A. The Marshall Plan for Ukraine: a new opportunity or another disappointment? 17.08.2017. URL: <https://iser.org.ua/en/analitika/analiz-derzhavnoyi-politiki/plan-marshalla-dlia-ukrayini-nova-mozhlyvist-chi-cherhovrozcharuvannia>.
7. Меморандум про економічну та фінансову політику. 2022. URL: https://mof.gov.ua/uk/memorandum_of_economic_and_financial_policies_by_the_authorities_of_ukraine-435.
8. Positionspapier der EVP-Fraktion: Reaktion der EU auf die Krise in der Ukraine. 2015. URL: <http://www.sabine-verheyen.de/wp-content/uploads/2016/04/Reaktion-der-EU-auf-die-Ukraine-Krise-2015.pdf>.
9. Sandbu M. Ukraine needs an ambitious new Marshall Plan from Europe. Financial Times. 2022. URL: <https://www.ft.com/content/39912ad6-c542-40b3-a254-27f5490f4e77>.
10. Сидоренко С. Комісар Ган проти плану Маршалла: ідея про масштабну допомогу Україні втрачає підтримку. Європейська Правда. 27 жовтня 2017. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/10/27/7072834/>.
11. Україна 2022: як не втратити свій шанс стати сильною державою. Ukrainian Institute for the Future. 2022. URL: <https://drive.google.com/file/d/1bVEYJ4Zgj3f8XPHh1C2h99TvfLOh2snh/view>.
12. Ukraine and Great Britain sign agreement on abolition of import duties and tariff quotas. Ministry of Economy of Ukraine. 04.05.2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/ukrayina-ta-velika-britaniya-pidpisali-ugodu-proskasuvannya-vviznih-mit-i-tarifnih-kvot>.
13. Sweet J. We need to develop a «Marshall Plan» for Ukraine – now. 04.08.22. URL: <https://thehill.com/opinion/international/3258300-we-need-to-develop-a-marshall-plan-for-ukraine-now/>.
14. Rehimov, R. Zelensky says Ukraine needs «Marshall-like» support plan. 06.05.2022. URL: <https://www.aa.com.tr/en/russia-ukraine-war/zelensky-says-ukraine-needs-marshall-like-support-plan/2580548>.

REFERENCES

1. Britain calls for «Marshall Plan for Ukraine». (2022, March 10). Retrieved from <https://www.archyworldys.com/britain-calls-for-marshall-plan-for-ukraine/> [in English].
2. Commission tables proposal for €1.2 billion emergency macro-financial assistance package for Ukraine, as announced by President von der Leyen. (2022, February 1). Retrieved from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/it/ip_22_674 [in English].
3. Silvia, E. (2022). EIB-Chef: Wiederaufbau der Ukraine wird unvorstellbare Summen erfordern. 22.04.2022. Retrieved from <https://www.euractiv.de/section/finanzen-und-wirtschaft/news/eib-chef-wiederaufbau-der-ukraine-wird-unvorstellbare-summen-erfordern/> [in English].
4. EU takes steps to suspend all duties on imports from Ukraine. (2022 April 27). Retrieved from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_2671 [in English].
5. Erklärung der G7-Finanzministerinnen und Notenbankgouverneurinnen zu Russlands Angriffskrieg gegen die Ukraine. Washington, D.C. (2022 April 20). Retrieved from https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Downloads/Internationales-Finanzmarkt/G7/2022-04-20-g7-erklaerung-ukraine-de.pdf?__blob=publicationFile&v=8 [in Germany].
6. Maksiuta, A. (2017). The Marshall Plan for Ukraine: a new opportunity or another disappointment? 17.08.2017. Retrieved from <https://iser.org.ua/en/analitika/analiz-derzhavnoyi-politiki/plan-marshalla-dlia-ukrayini-nova-mozhlyvist-chi-cherhove-rozcharuvannia> [in English].
7. Memorandum of Economic and Financial Policy. (2022). Retrieved from https://mof.gov.ua/uk/memorandum_of_economic_and_financial_policies_by_the_authorities_of_ukraine-435 [in Ukrainian].
8. Positionspapier der EVP-Fraktion: Reaktion der EU auf die Krise in der Ukraine. (2015). Retrieved from <http://www.sabine-verheyen.de/wp-content/uploads/2016/04/Reaktion-der-EU-auf-die-Ukraine-Krise-2015.pdf> [in Germany].
9. Sandbu, M. (2022). Ukraine needs an ambitious new Marshall Plan from Europe. Financial Times. Retrieved from <https://www.ft.com/content/39912ad6-c542-40b3-a254-27f5490f4e77> [in English].
10. Sydorenko, S. (2017). Commissioner Gan v. Marshall Plan: The idea of large -scale assistance to Ukraine is losing support. Yevropeiska pravda. October 27. Retrieved from <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/10/27/7072834/> [in Ukrainian].
11. Ukraine 2022: How not to lose your chance to become a strong state. (2022). Ukrainian Institute for the Future. Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1bVEYJ4Zgj3f8XPHh1C2h99TvfLOh2snh/view> [in Ukrainian].
12. Ukraine and Great Britain sign agreement on abolition of import duties and tariff quotas. Ministry of Economy of Ukraine. 04.05.2022. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/en/news/ukrayina-ta-velika-britaniya-pidpisali-ugodu-pro-skasuvannya-vviznih-mit-i-tarifnih-kvot> [in English].
13. Sweet J. (2022). We need to develop a «Marshall Plan» for Ukraine – now. 04.08.2022. Retrieved from <https://thehill.com/opinion/international/3258300-we-need-to-develop-a-marshall-plan-for-ukraine-now/> [in English].
14. Rehimov, R. (2022). Zelenskyy says Ukraine needs «Marshall-like» support plan. 06.05.2022. Retrieved from <https://www.aa.com.tr/en/russia-ukraine-war/zelenskyy-says-ukraine-needs-marshall-like-support-plan/2580548> [in English].

YAKOVIYK IVAN

2nd PhD, Head of Department of Research Institute of State Building and Local Self-Government of NALS of Ukraine, Head of the European Union Law Department of Yaroslav Mudryi National Law University

YEFREMOVA KATERYNA

PhD, Senior Researcher, Deputy Director in charge of scientific work of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine

NOVIKOV EVGEN

PhD, Researcher of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine

ECONOMIC SECURITY AND THE ROLE OF COLLECTIVE WEST IN THE POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

Problem setting. Although the outcome of the Russian-Ukrainian war is uncertain, it is necessary to start thinking about the future reconstruction of Ukraine. The paper examines issues related with the complex of problems connected with the post-war reconstruction of Ukraine and the participation of the collective West, which means a set of countries (USA, EU member states, Canada, Scandinavian countries) participating in Euro-Atlantic integration. In this article, we use previous experience of post-war reconstruction of Western Europe (for example, the Marshall Plan after World War II). We set out the key principles of international cooperation in the renovation of the Ukrainian economics and the state as a whole, as well as the role of individual subjects of international law in this process. The paper is intended to involve foreign and domestic lawyers in a discussion on a wider range of issues, which will include further and more detailed analysis of the best ways to rebuild Ukraine after the war.

Analysis of resent researches and publications. The idea of developing a European plan for the reconstruction of Ukraine (“Marshall Plan for Ukraine”) began to be discussed after the Revolution of Dignity. However, it has not been the subject of serious research. The situation changed after Russia declared war on Ukraine. As Ukraine has a chance to win the war, the leaders of the United States, the European Union and Ukraine are discussing the possible content of a “New European Plan for Ukraine.” However, today, both in Ukraine and abroad, this issue is dominated by journalistic publications, which determines the relevance and practical significance of the development of the problem.

Target of research is to reveal the content, main directions of participation of international financial institutions and individual states in the reconstruction of Ukraine after the war.

Article’s main body. The article considers the problem of determining the content of the “New European Plan for Ukraine” in relation to the postwar period. The uniqueness of the plan to restore the Ukrainian economy is emphasized. The steps of international financial institutions and individual countries regarding the revival of Ukraine during and after the war are analyzed.

Conclusions and prospects for the development. The conclusion that grants should make up a large share of foreign aid flows in the post-war reconstruction of Ukraine is substantiated. An important step in Ukraine’s post-war reconstruction should be the write-off of foreign debt, or at least part of it, by foreign financial institutions, primarily the IMF and the World Bank, as an important and necessary sign of genuine solidarity of the international community. Emphasis is placed on the special role of the United States and the European Union in the postwar reconstruction of Ukraine, in particular on the issue of writing off Ukraine’s foreign debt.

Keywords: economic security, economic renovation, EU, collective West, Marshall Plan, trust fund, Ukraine.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Яковюк І. В., Єфремова К. В., Новіков Є. А. Економічна безпека і роль колективного Заходу у поствоєнному відновленні України. *Право та інновації*. 2022. № 2 (38). С. 19–26.